

บทที่ 5

การดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

โดยทั่วไปนั้นกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องเป็นองค์กรที่สมาชิกพึ่งตนเองได้ คิดเองแก้ปัญหาเอง ตัดสินใจเองได้ การพึ่งตนเองได้ต้องพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ กระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่ทุกคนมีโอกาสช่วยกันคิด ช่วยสร้างสรรค์ และสิ่งที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการกลุ่มเข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้นคือการมีวินัย สมาชิกของกลุ่มชุมชนต้องมีวินัยในการควบคุมบังคับจัดการตนเอง และปัญหาของตนเองให้ได้ ต้องมองการณ์ไกล เพื่อให้การดำเนินการต่อไปของกลุ่มได้รับผลประโยชน์ โดยมีผลตอบแทนเป็นแรงจูงใจ การศึกษาการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอากลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มาทำการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิธีการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการบันทึกภาคสนาม และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้รูปแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ ต่อจากนั้นจึงทำผลสรุปขั้นสุดท้าย ซึ่งได้นำปรากฏการณ์ของสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. กระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่ม ความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม สภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่ม ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การบริหารจัดการตลาด และทุน ผลประโยชน์ของกลุ่ม
  2. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทของผู้นำกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ความคาดหวังในผลประโยชน์ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน
  3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง ได้แก่ ด้านตัวผู้นำกลุ่ม ด้านตัวสมาชิกกลุ่ม เงินทุน
  4. อภิปรายผลการศึกษา
- ผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

1. กระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

กระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งได้แก่การจัดตั้งกลุ่มความต้องการ ก่อตั้งกลุ่มของสมาชิก สภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่ม ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มการบริหารจัดการตลาด และทุน ผลประโยชน์ของกลุ่ม ดังนี้

1.1 การจัดตั้งกลุ่ม

กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กในชุมชนบ้านท่าไทรได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เกิดจากแนวคิดของนายฉลาด หลีอารัญ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น นายพงศกร หลีอารัญ และภรรยาคือนางสุริยะ หลีอารัญ สาเหตุเนื่องมาจากขณะนั้น นางสุริยะ หลีอารัญ มีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนบ้านท่าไทรที่เกิดใหม่แห่งนี้ หรือที่เรียกว่าชุมชนบ้านท่าไทร 2 หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาคลุกคลีกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านท่าไทรให้รู้และเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิก ซึ่งปัญหาหลักส่วนใหญ่ คือ การประสบปัญหาในเรื่องของการดำรงชีพ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำงานที่ไม่มั่นคง บางคนว่างงานรายได้ที่นำมาเลี้ยงครอบครัวได้มาจากหัวหน้าครอบครัวเพียงฝ่ายเดียว การที่เข้ามาอยู่ในเขตชุมชนใกล้ตัวเมืองต้องประสบกับปัญหาค่าครองชีพสูงทำให้ค่าใช้จ่ายไม่พอเลี้ยงครอบครัว ปัญหาดังกล่าวนางสุริยะได้เล่าให้ นายพงศกร รับรู้ยู่ตลอด ทั้งสองจึงได้ร่วมกันคิดที่จะหาอาชีพเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

นายพงศกร หลีอารัญ ได้เสนอแนวคิดว่าจะสร้างอาชีพเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อสร้างรายได้ และลดปัญหาค่าครองชีพ จึงได้นำแนวคิดนี้ไปปรึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองแห และพัฒนากรอำเภอหาดใหญ่ ก็ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากทั้งสองฝ่าย ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองแหขณะนั้นก็มีโครงการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอยู่แล้ว ส่วนพัฒนากรอำเภอหาดใหญ่ก็พร้อมที่จะเข้าไปฝึกสอนและสร้างอาชีพเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยให้ทางกลุ่มแจ้งไปว่าต้องการจะฝึกอาชีพอะไรจะได้จัดวิทยากรไปให้ความรู้ นายพงศกร และนางสุริยะ ได้นำข้อมูลที่นำมาแจ้งให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่าทางกลุ่มน่าจะมีกิจกรรมอื่นเพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อแจ้งเรื่องราวให้สมาชิกทราบก็ได้มีสมาชิกบางส่วนประมาณ 60 คน เห็นด้วยว่าทางกลุ่มสมควรจะมีอาชีพเสริม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาตามที่กล่าวมา และอาศัยอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน คนที่สนใจเหล่านี้ได้มาร่วมกันหาแนวทางว่าจะสร้างรายได้เสริมให้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมอะไร ในระยะเริ่มแรกทางกลุ่มไม่

สามารถหาแนวทางเหล่านี้ได้ ต่อมาจึงได้ไปขอความคิดเห็นจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองแห ในขณะที่นั่นอีกครั้งหนึ่ง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองแห จึงได้ชักชวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มอื่น ๆ ที่สนใจจะมีอาชีพเสริมโดยพาไปศึกษาดูงาน ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี นครราชสีมา และจังหวัดอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเกิดความคิดริเริ่มในการดำเนินงาน ทุกครั้งทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนบ้านท่าไทร จะคัดเลือกตัวแทนเพื่อเดินทางไปศึกษาดูงาน และได้ไปพบกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ทางกลุ่มสนใจจำนวนหลายชิ้น ทางตัวแทนกลุ่มจึงได้นำรูปแบบผลิตภัณฑ์เหล่านั้นกลับมาซึ่งที่ทำการของกลุ่ม ต่อมาทางกลุ่มผู้ที่สนใจได้เรียกประชุมสมาชิกเพื่อสอบถามความคิดเห็น และหาข้อสรุปว่าควรจะทำเลือกรูปแบบใด โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ และวัตถุดิบในการผลิตที่มีในท้องถิ่น ที่สามารถจัดหาได้ตลอดปี จากรูปแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 10 กว่าชิ้น ทางกลุ่มได้คัดเลือกเหลือเพียงชิ้นเดียวคือที่นอนเด็กเล็กที่นำมาจากบ้านปลักควาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีเหตุผลว่า ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ นั้นล้วนต้องอาศัยวัตถุดิบจากภาคเกษตรกรรมทั้งสิ้น จึงไม่เหมาะสมกับกลุ่มที่เป็นชุมชนที่หนาแน่น และตั้งอยู่ติดกับเมืองใหญ่ ทางกลุ่มควรจัดหาวัตถุดิบที่ได้จากการสังเคราะห์ และหาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด อีกทั้งที่นอนเด็กเล็กนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ด้านการตัดเย็บมีความเหมาะสมกับกลุ่ม เพราะสมาชิกบางคนมีความรู้ และความสามารถด้านการตัดเย็บอยู่แล้ว คงจะไม่เป็นเรื่องยากที่จะร่วมกันถ่ายทอดการเรียนรู้ในการผลิตในเรื่องนี้นายพงศกร หลีอารัญ ประธานกลุ่ม ได้เล็งเห็นว่า

“...เหตุที่เราต้องเลือก และใช้เวลาในการตัดสินใจนานว่าจะทำอะไรกันดีนั้นผมได้เสนอข้อคิดเห็นให้ทุกคนที่สนใจว่าเราต้องพิจารณาหลาย ๆ เรื่อง เรื่องหลักคือวัตถุดิบ ซึ่งในชุมชนเราไม่มีเลย ต้องคิดให้ได้ว่าเราจะเอาสิ่งเหล่านั้นมาจากไหน แล้วก็เรื่องการลงมือปฏิบัติงานต้องไม่เป็นการยุ่งยากในการเรียนรู้ ถ้าทำได้เองหรือว่าเรียนรู้กันเองได้ก็ยิ่งดี...”

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่กลุ่มสนใจรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่นอนเด็กเพราะขณะนั้น นายพงศกร หลีอารัญ ได้ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าไทรขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อรับเอาเด็กเล็กในหมู่บ้านมาอบรมเลี้ยงดู เป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ เพื่อให้ได้มีเวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้น ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหมู่บ้านเริ่มมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ จนมีหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานอยู่ตลอด ในปี พ.ศ. 2540 บริษัทปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยได้เข้ามาเยี่ยมชมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้นำที่นอนเด็กมามอบให้กับทางศูนย์ ทางกลุ่มจึงได้นำเอาที่นอนเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่นำมาจากบ้านปลักควาย ปรากฏว่าผลิตภัณฑ์ของ

กลุ่มบ้านปลักควายนั้นมีคุณภาพที่ดีกว่ามาก ดังที่นายพงศกร หลือารัญ ประธานกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“...พอเราเปิดศูนย์เด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ปรากฏว่าได้ผล มีเด็กมาเข้าที่ศูนย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในปี พ.ศ. 2540 มีเด็กทั้งหมด 200 กว่าคน พอดี บริษัท ปตท. เขามาเยี่ยมศูนย์เด็กเล็กของเรานี้แหละ เขาเอาที่นอนเด็กมาให้กัน (มาให้ด้วย) ใช้ได้ไม่กี่วันก็พัง พอมาเทียบแลกับของบ้านปลักควายที่เราเอามารู้สึกว่าของเขาดีหว่าตั้งลุย (ดีกว่ามาก)...”

เมื่อได้รูปแบบผลิตภัณฑ์มาแล้วทางกลุ่มได้นำต้นแบบผลิตภัณฑ์มาศึกษาและร่วมแสดงความคิดเห็น สมาชิกส่วนใหญ่ถึงเห็นว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถจำหน่ายได้แน่นอน เพราะทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองแหรับปากว่าจะรับซื้อเพื่อนำไปแจกจ่ายให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งในพื้นที่ และยังถึงเห็นว่าสามารถนำออกจำหน่ายให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่อื่น ๆ ได้ด้วย ประกอบกับทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีสมาชิกหลายคนที่มีอาชีพตัดเย็บอยู่ก่อนแล้ว จะได้มาช่วยกันฝึกสอน ซึ่งจะเป็นการลดขั้นตอนในการศึกษาเรียนรู้เรื่องการตัดเย็บได้ในระดับหนึ่ง จากนั้นทางกลุ่มเริ่มหาทุนเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกบางส่วนได้ไปกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ บางคนก็ลงทุนใหม่เพิ่มเติม พอถึงตอนนี้มีสมาชิกที่สนใจจริงๆ มีเหลืออยู่ในกลุ่มเพียง บางส่วนเท่านั้น ซึ่งปรากฏว่าเงินที่ใช้ในการลงทุนไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่าย เพราะก่อนหน้านี้ทางกลุ่มได้เสียเงินไปกับการทดลองผิดถูกไปเป็นจำนวนมากในเรื่องนี้ประธานกลุ่มได้กล่าวสอดคล้องกับคณะกรรมการกลุ่ม คือนางนางทัศนีย์ สายงาม ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...เมื่อเราดตกลงกันได้แล้วว่าจะเอาผลิตภัณฑ์ที่นอนเด็กเป็นรูปแบบในการผลิต เราก็เรียกสมาชิกร่วมกันคิดวางแผนว่าจะทำกันอย่างไร เริ่มแรกทุกคนได้เสนอว่าให้ใช้ทุนบรรจุในที่นอน เพราะคิดว่าน่าจะหาได้ตามพื้นที่รอบนอกชุมชนที่บ้านเดิมฉัน หรือว่าสมาชิกคนอื่น ก็มี อาจจะไม่ต้องไปซื้อหามาจากที่อื่น แต่พอทำเข้าจริง ๆ แล้วมันมีปัญหาหลายเรื่อง เวลาเอาใช้นาน ๆ เข้าก็สกปรก เพราะว่าถอดออกมาทำความสะอาดไม่ได้ เราหมดเงินทุนไปกับตรงนี้มากพอสมควร...”

การทดลองผิดถูกทำให้สิ้นเปลืองเงินทุนไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นประธานกลุ่ม และคณะกรรมการกลุ่ม จึงต้องหาแหล่งเงินทุนใหม่ โดยธนาคารออมสินได้ปล่อยเงินกู้มาให้กับกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบหนี้สินทั้งหมดเมื่อได้เงินทุนมาจึงได้เริ่มนำรูปแบบผลิตภัณฑ์ของบ้านปลักควายมาศึกษาวิเคราะห์อีกครั้ง โดยการประชุมและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการผลิตแล้วให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มต้นผลิต ในตอนแรกนั้นการตัดเย็บทุกอย่างจะทำด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ เมื่อได้ผลิตภัณฑ์แล้วจึงส่งไปให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านทดลองลองใช้ ปรากฏว่าได้ผลดี ตั้งแต่นั้นมาทางกลุ่มก็ได้พัฒนารูปแบบ และวิธีการผลิตไปเรื่อย ๆ โดยได้ติดต่อไปยังพัฒนากรอำเภอให้เข้ามาให้ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และได้ติดต่อไปยังศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 จังหวัดสงขลา เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้นก็ได้เริ่มผลิตเพื่อส่งจำหน่ายซึ่งเป็นสาเหตุให้กลุ่มเติบโตมาได้รองประธานกลุ่มคือนางสุริยะ หลีอารัญ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“...กว่าเราจะมาถึงจุดนี้ได้ต้องอาศัยหลาย ๆ ฝ่ายเข้ามาให้การช่วยเหลือจากแรก ๆ คือ อบต. คลองแห ตอนหลังก็มาเป็นเทศบาลตำบลคลองแห ที่ดูแลกลุ่มเราตลอดก็สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหาดใหญ่ แต่ถ้าเรื่องรูปแบบนั้นศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 จังหวัดสงขลา ซึ่งก็อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ๆ กับกลุ่มของเรา เขาเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องรูปแบบ และวัสดุที่ใช้ทำ เขาแนะนำให้เราใช้ฟองน้ำแทนนุ่น ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดีมาก...”

สำหรับการคัดเลือกผู้นำกลุ่มนั้นเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนเดียวกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นเครือญาติกันถึงเห็นว่า นายพงศกร หลีอารัญ เป็นคนที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชนมาโดยตลอด เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาทุกคนจึงตกลงกันด้วยความเต็มใจให้เข้ามาเป็นประธานกลุ่ม เพราะเกิดจากการเล็งเห็นถึงความสามารถในการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งจากการที่เป็นคนที่เสียสละเพื่อชุมชนและส่วนรวมมาโดยตลอด ในเรื่องนี้สมาชิกกลุ่มหลายคนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคณะกรรมการกลุ่มคือนางไทรหนับ ทองมาตร ที่ได้เล็งเห็นว่า

“...บังแกเป็นคนเก่ง ขยัน มีความเสียสละ แก่รู้จักคนมาก โดยเฉพาะกับข้าราชการประจำ และพวกนักการเมืองท้องถิ่น เวลาติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ แก่ดำเนินการได้รวดเร็ว สมาชิกในกลุ่มส่วนมากเป็นญาติกันก็เลยลงความเห็นให้บังเป็นประธานกลุ่ม...”

เห็นได้ว่าการที่สมาชิกกลุ่มตัดสินใจเลือกผู้นำกลุ่มนั้นเกิดจากการที่สมาชิกกลุ่ม
เล็งเห็นถึงความสามารถ ความเสียสละ และความผูกพันในด้านเครือญาติ

การก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรกมีผู้สนใจจะเข้าร่วมกลุ่มเป็นจำนวนมากแต่พอก่อตั้งจริง ๆ
มีสมาชิกที่เข้าร่วมอยู่เพียงบางส่วนดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อสมาชิกกลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอเด็กบ้านท่าไทร

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ/ปี
1	นายพงศกร หลีอารัญ	60
2	นางสุริยะ หลีอารัญ	53
3	นายเด่น หมัดหมั่น	53
4	นางทัศนีย์ สายงาม	56
5	นายเสกศักดิ์ หลีอารัญ	31
6	นางไรรนัย ทองมาตร	28
7	นายจรรยา จำนุรักษ์	37
8	นายคนัย หลีอารัญ	22
9	นางอุษณีย์ กองนาค	19
10	นางลีอารี จำนุรักษ์	36
11	นางสุรีพรย์ แก้วกล้าหาญ	43
12	นางอาทร บิลอาหลี	34
13	นางดารุณี สุขสวัสดิ์	26
14	นางสุณี กรุฑาโคกกรวด	40
15	นางถอดิเหาะ หลีอารัญ	36
16	นางอามีน๊ะ เหมมิน	20
17	นายตะเหล็บ สันบวชบุ	39
18	นายฉาว หมัดหมั่น	38
19	นางรอดิยะ คุกอุ้ย	35
20	นายปรีชา ทองมาตร	34

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2549

ที่ผ่านมาทางกลุ่มมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมมาโดยตลอด เช่น การออกร้านตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้นในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2546 ทางสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหาดใหญ่ได้ประสานงานให้ทางกลุ่มส่งผลิตภัณฑ์เข้าประกวด ทางกลุ่มจึงได้ตัดสินใจได้ส่งผลิตภัณฑ์เข้าประกวดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และได้รับรางวัลระดับ 4 ดาว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีศักยภาพของสินค้าระดับประเทศที่พร้อมจะได้รับการพัฒนาเพื่อส่งออก ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมแม้ว่าจะประสบความสำเร็จ แต่ทางกลุ่มยังประสบกับปัญหาในบางอย่าง เช่น เรื่องเครื่องจักร เรื่องการประเมินผล ต้องอาศัยกรมการพัฒนาชุมชนและผู้มีความรู้จากภายนอกชุมชนมาดูแลให้

เห็นได้ว่าการที่กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรก่อตั้งขึ้นมาได้นั้นสาเหตุมาจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม เห็นได้จากการที่สมาชิกในกลุ่ม อันเป็นทุนทางสังคมดั้งเดิมของกลุ่ม และเป็นเครื่องมือที่สำคัญช่วยยึดเหนี่ยวสมาชิกในกลุ่ม และความเป็นกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งให้ดำรงอยู่ได้ในสังคม การมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ทุกคนเกิดสำนึก และร่วมในกิจกรรม

1.2 ความต้องการของสมาชิก

การเข้ามาอยู่ร่วมกันในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่มีความหนาแน่นนั้นมักจะประสบกับปัญหาหลายด้าน กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กในชุมชนบ้านท่าไทรก็หนีปัญหาเหล่านี้ไม่พ้น จากการศึกษาพบว่าสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มจะเป็นชาวมุสลิมที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่นหลายแห่ง การศึกษาโดยภาพรวมของสมาชิกอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ส่วนคณะกรรมการกลุ่มการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญา ในชุมชนที่เกิดใหม่บริเวณสะพานดำ หมู่ที่ 1 บ้านท่าไทรนั้น เมื่อมีประชาชนมาอาศัยรวมกันมาก ๆ ก็เริ่มมีปัญหาในการประกอบอาชีพ และค่าชีพที่สูงขึ้น การย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนบ้านท่าไทรนั้น เกิดจากความต้องการที่จะเข้ามาหาที่อยู่อาศัย แล้วจะได้เข้าไปประกอบอาชีพค้าขายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างสะดวก แต่ต้องมาประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น ด้านเงินลงทุน ทำเลที่เหมาะสม การปรับตัวให้เข้ากับความจริงของสังคมเมือง จึงทำให้เกิดความคิดที่ต้องการที่จะประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ในชุมชนที่ตัวเองอยู่อาศัย ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของสมาชิกซึ่งส่วนใหญ่เกิดจาก ผลกระทบหลายประการ ดังนี้

1.2.1 การมีปัญหาร่วมกัน

การดำเนินชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านท่าไทร คือ ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และมีบางส่วนที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตคือ ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชนได้ เพราะขาดเงินทุนและความรู้ บางคนเข้ามา

อยู่ในชุมชนมีหน้าที่เพียงต้องเลี้ยงหลาน ๆ ให้กับลูก ๆ ที่เข้าไปประกอบอาชีพในเมือง เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโต ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น เริ่มคิดหาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัวซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายครอบครัว ในเรื่องนี้นางทัศนีย์ สายงาม สมาชิกกลุ่มได้กล่าวสอดคล้องกับนางสุริยะ หลีอารัญ รองประธานกลุ่มไว้ว่า

“...หลายคนเข้ามาอยู่ในชุมชนนี้แค่มาช่วยเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน พอเด็กเติบโต เข้าโรงเรียนได้แล้วก็อยู่ว่างกันไม่รู้จะไปทำอะไรกันดีกลับเกิดเป็นความรำคาญ ให้กับลูกหลานจะออกไปประกอบอาชีพในตัวเมืองก็ไม่มีความรู้จะลงทุนทำการค้าก็ไม่มีเงินทุน...”

สำหรับพวกที่มาอาศัยอยู่แรก ๆ ที่เข้าไปประกอบอาชีพรับจ้าง ในสังคมเมืองก็เริ่มประสบกับปัญหาเนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้แรงงานคนค่อย ๆ ลดความสำคัญลง นายจ้างต้องเลิกจ้าง พวกที่ทำมาค้าขายในตลาดก็ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างราบรื่นเพราะระยะหลังเทศบาลนครหาดใหญ่มีการเข้มงวด และเริ่มควบคุมร้านค้า และแผงลอยต่าง ๆ ประกอบกับได้เกิดศูนย์ค้าส่ง และห้างสรรพสินค้าขึ้นมากมายในตัวเมืองหาดใหญ่ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เพราะถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องหาทางแก้ไขเพื่อจะได้ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

1.2.2 ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม

ตั้งแต่อดีตคนในชุมชนสะพานคำบ้านท่าไทรจะมีรายได้เล็กน้อย แต่กลับมีรายจ่ายที่สูงขึ้นสภาพการขาดแคลนรายได้ที่เป็นตัวเงินเริ่มปรากฏให้เห็นชัดเจนขึ้น เพราะคนในชุมชนเริ่มมีวิถีชีวิตแบบคนเมืองเริ่มมีการแก่งแย่งแข่งขันในเรื่องการทำมาหากินทุกอย่างที่ใช้ในการดำรงชีพไม่สามารถผลิตได้ต้องซื้อหามาด้วยเงิน จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนทำให้บริเวณชุมชนบ้านท่าไทร 2 กลายเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น การเป็นชุมชนที่เกิดใหม่อย่างรวดเร็วนั้นสวนทางกับแหล่งทำมาหากินในชุมชนที่แทบจะไม่มีงานหรือพื้นที่เพื่อจะใช้ทำมาหากิน จึงส่งผลให้เกิดการแก่งแย่งในเรื่องการทำมาหากิน ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย การอาศัยรวมกันของประชาชนชุมชนบ้านท่าไทร 2 หรือชุมชนสะพานคำ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ แต่ละครอบครัวจะมีสมาชิก 6-10 คน ในหนึ่งครอบครัวจะมีผู้ที่ประกอบอาชีพ 1 ถึง 2 คน และต้องนำรายได้มาจุนเจือให้แก่สมาชิกทุกคนในครอบครัว อาชีพส่วนใหญ่คือ รับจ้าง และขายแรงงาน จึงไม่สามารถนำรายได้มาช่วยเหลือครอบครัว จากภาระที่ต้องกินต้องใช้เพื่อการอยู่รอดในสังคม จึงหนีไม่พ้นที่จะก่อให้เกิดหนี้สิน แต่การที่จะทำให้หมดจากหนี้สินนั้นทำได้ลำบาก วิธีเดียวที่ดีที่สุดก็คือการป้องกัน

ตัวเองไม่ให้มีหนี้สิน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม นอกจากจะป้องกันตัวเองไม่ให้เข้าไปพัวพันกับภาระหนี้สิน ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวอีกวิธีหนึ่งด้วย ดังที่นางสุริพรย์ แก้วกล้าหาญ สมาชิกกลุ่มได้กล่าวถึงเรื่องนี้ในตอนหนึ่งว่า

“...ที่บ้านอยู่กันหลายคน บ้านฉัน 6 คน ช้างบ้านเขา 10 คน แต่ก่อนก็ทำสวนอยู่ที่บ้าน (บ้านเดิม) ไม่ค่อยได้ผล ลูกชวนให้มาอยู่ที่นี้ ว่าแม่มาอยู่เลี้ยงหลานให้ที ไม่ค่อยมีเวลา เพราะว่าเขาต้องทำงานทั้งฟัวทั้งเมีย(ทั้งสามีและภรรยา) ฉันอยู่มา 13 ปี แล้วที่นี้ หลัง ๆ พอเด็กใหญ่ขึ้น(เด็กเติบโตขึ้น) เข้าโรงเรียนกันหมด ฉันก็ชวนเพื่อน ๆ ไปทำงานในเมือง แรก ๆ ก็พออยู่ได้หลัง ๆ นี้ลำบากหลายเรื่อง...”

เห็นได้ว่าภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการแก่งแย่งแข่งขันที่ทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับนั้นส่งผลโดยตรงในเรื่องการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่มและค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่ผ่านมา จึงเป็นสาเหตุให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

1.2.3 การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

ในอดีตชุมชนบ้านท่าไทร 2 ไม่มีเส้นทางสัญจรเข้าออก เป็นชุมชนที่ขาดการสนใจจากทุก ๆ ฝ่าย ต่อมาเมื่อชุมชน ได้มีการเปิดเส้นทางใหม่เป็นถนนลอดสะพานทางรถไฟสายหาดใหญ่-สงขลาที่เลิกใช้ไปแล้ว และการตัดผ่านกลางชุมชนบ้านท่าไทรของถนนลพบุรีราเมศวร์ มีการเปิดเส้นทางเชื่อมกับชุมชน และถนนลพบุรีราเมศวร์ ชุมชนมีเส้นทางสัญจรเข้าออกได้หลายทางเริ่มมีการติดต่อกับสังคมภายนอก ส่วนราชการและองค์กรเอกชน ได้มีเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชน คือ สาธารณะสุขตำบล เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล และเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนโดยเข้ามาให้คำแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาคนในชุมชนให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนเสนอแนะให้ชุมชนเสนอโครงการกิจกรรมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ตนประสบอยู่ให้แก่คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและอื่น ๆ พิจารณาเห็นชอบโครงการ ซึ่งชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่หน่วยราชการและองค์กรเอกชนให้ความช่วยเหลือ โดยมีนโยบายที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชนให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้นไปด้วย ซึ่งการสนับสนุนส่งเสริมดังกล่าวนี้ ทำให้ชุมชนบ้านท่าไทร ได้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นรวมทั้งกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กด้วย

ในการเริ่มก่อตั้งกลุ่มครั้งแรกนั้นปฏิกิริยาของสมาชิกที่แสดงออกมีทั้งพวกที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พวกที่ไม่เห็นด้วยส่วนมากเกิดจากความไม่แน่ใจว่าจะประสบผลสำเร็จ และ

กลัวว่าจะขาดทุน บางพวกก็มีความลังเลต้องการให้คนอื่นทำไปก่อนถ้าประสบความสำเร็จแล้วจะขอเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในการก่อตั้งกลุ่มในระยะเริ่มแรก แต่การที่มีองค์กรต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริม ในด้านความรู้ ในเรื่องวิธีการ ด้านเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ และการไปศึกษาดูงาน เป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเกิดความต้องการที่จะเข้าร่วมกลุ่ม เพราะว่าเป็นการลดภาระของตัวเอง และตัวเองสามารถเข้าไปมีผลประโยชน์ได้เต็มที่ดังกล่าวของนายพงศกร หลีอารัญ ประธานกลุ่มที่ว่า

“...พอแหล่งว่าจะระดมทุนตั้งกลุ่มอาชีพ ก็เลยกัน กลัว้อี้ออกเบี้ย (จะต้องออกเงิน) นั่งเฉยไม่ค่อยสนใจ แต่พอบอกว่าหลวงเขาจะเข้ามาช่วย (ทางราชการจะช่วย) เรื่องทุน และมาสอนเรื่องความรู้วิธีการทำ แล้วพาไปดูงานที่ต่างจังหวัดฟรี สนใจกันแหละที่นี้ พวกชาวบ้านเขาไม่ยากออกเบี้ย ไม่ยากลงทุน...”

ปัจจุบันองค์กรเอกชน เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่พัฒนากร ได้เข้ามามีบทบาทในการให้การแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม และให้คำปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น กรณีกลุ่มตัดเย็บประสมปัญหาการตลาด ตลอดจนปัญหาวิธีการผลิต ปัญหาความต้องการมีกิจกรรมที่มากขึ้น คณะกรรมการกลุ่มก็ได้เดินทางไปปรึกษา บางครั้งก็เชิญให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมาร่วมหาทางออกและเสนอข้อชี้แนะโดยเสนอให้กลุ่มทำเรื่องเสนอไปยังเทศบาลให้ประสานงานขอความร่วมมือกับร้านค้าและศูนย์การค้าในพื้นที่ในเรื่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ และเสนอแนะให้ใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมทำให้ทางกลุ่มได้รับความรู้ ทักษะ จากการเข้าร่วมโครงการทำให้สมาชิกกลุ่มได้พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง องค์กรเอกชนที่ผ่านมา ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องเงินทุน ความรู้ และเครื่องมือในการผลิต เป็นการลดภาระการลงทุนของสมาชิกกลุ่มระดับหนึ่ง

1.3 สภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่ม

กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร ก่อตั้งขึ้นในชุมชนสะพานคำบ้านท่าไทร ซึ่งเป็นชุมชนที่มีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา บริเวณชุมชนแห่งนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2520 มีชาวบ้านเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยแล้ว 9 ครัวเรือน ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นบริเวณที่ไม่มีเส้นทางสัญจร พื้นที่ด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกเป็นทุ่งนา ส่วนด้านทิศใต้ที่ติดต่อกับเทศบาลนครหาดใหญ่ก็ถูกกั้นด้วยเส้นทางรถไฟสายใต้กรุงเทพฯ-ยะลา และหาดใหญ่-สงขลา ถึงแม้ว่าเส้นทางสายหาดใหญ่-สงขลา การรถไฟได้ยกเลิกการให้บริการไปแล้ว แต่แนวเส้นทางก็

ยังคงมีอยู่ ซึ่งมีความสูงจากระดับดินเดิมประมาณ 4.00 เมตร มีความลาดชันลำบากในการเดินทาง
ข้ามไปมา ทำให้ไม่มีใครต้องการเข้าไปอยู่อาศัย

ในปี พ.ศ. 2536 การขยายตัวของเทศบาลนครหาดใหญ่ทางด้านทิศตะวันออก ที่
ติดต่อกับชุมชนสะพานดำ ได้ขยายตัวมาถึงขีดสุด มาถึงแนวเส้นทางรถไฟและไม่สามารถขยายตัว
ต่อไปได้ ชาวบ้านบางกลุ่มจึงหาวิธีเชื่อมชุมชนบ้านท่าไทรกับเทศบาลนครหาดใหญ่เข้าด้วยกันด้วย
วิธีการถมห้วยบริเวณใต้สะพานทางรถไฟเพื่อให้สามารถใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาให้สะดวกขึ้นโดยไม่
ต้องปีนข้ามทางรถไฟเหมือนแต่ก่อน ทำให้ประชากรที่กระจุกตัวอยู่รอบนอกเมืองหาดใหญ่เริ่ม
เข้าไปจับจองที่ดินซึ่งส่วนใหญ่เป็นของการรถไฟแห่งประเทศไทย การก่อสร้างถนนลพบุรีราเมศวร์ ทำ
ให้เกิดเส้นทางเชื่อมต่อกับชุมชนสะพานดำมากขึ้นหลายเส้นทาง ประชาชนเริ่มปลูกสร้างอาคาร
แบบถาวรอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น และ กลายเป็นชุมชนแออัดในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. 2540 มี
ประชาชนเข้ามาตั้งรกรากเพิ่มขึ้นถึง 1,500 ครัวเรือน (นายพงศกร หลีอารัญ: สัมภาษณ์) การเป็น
ชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานของประชาชนจากหลายพื้นที่ และยังเป็น
เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับชุมชนเมือง คือ เทศบาลนครหาดใหญ่ ทางราชการอาจเล็งเห็นว่าจะส่งผล
กระทบกับเทศบาลนครหาดใหญ่ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านอาชญากรรม ด้านยาเสพติด จึงกลายเป็น
ชุมชนที่ได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษจากหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน การที่กลุ่มอาชีพตั้งอยู่ใน
ชุมชนแออัดนั้น ที่ผ่านมาก็เป็นผลดีกับกลุ่มอาชีพมาโดยตลอด เช่น ทางราชการไม่ใช้มาตรการ
ควบคุมจนเกินไป มักจะได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษจากกลุ่มนักรบการเมืองทั้งในระดับภูมิภาค และ
ท้องถิ่น เพราะถือว่าเป็นแหล่งคะแนนเสียงที่สำคัญที่ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะเมื่อถึงช่วงก่อนการ
เลือกตั้ง จะมียอดส่งสินค้า จากหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก

การตั้งอยู่ในชุมชน ใกล้ตัวเมืองใหญ่อย่างเทศบาลนครหาดใหญ่ ส่งผลดีกับกลุ่ม
อาชีพตัดเย็บเครื่องนอนในหลาย ประการ เช่น

ด้านการเรียนรู้สามารถทำได้สะดวก และมีสถานที่ให้เรียนรู้มากมายในตัวเมืองหาดใหญ่
ที่สามารถเข้าชม และศึกษารูปแบบ วิธีการได้จากของจริง และสถานที่จริง ทั้งยังเป็นการสะดวก
ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ เอกชน ในการเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดหาวัตถุดิบวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตที่นอนเด็กนั้นทางกลุ่มได้เลือกใช้วัสดุสังเคราะห์
ซึ่งส่วนใหญ่หาซื้อได้ในเขตเทศบาลตำบลคลองแห และเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ สามารถทำได้สะดวก
เพราะวัสดุอุปกรณ์ ที่กลุ่มใช้ในการผลิต ส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรม เช่น ผ้า ฟองน้ำ
ด้าย จักรเย็บผ้า วัสดุบางอย่างถึงแม้จะไม่มีในพื้นที่ เทศบาลนครหาดใหญ่ แต่ก็สามารถจัดตั้งจาก
แหล่งผลิตตามสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก และรวดเร็วถือว่าสภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของ

กลุ่มสามารถประสานทรัพยากรจากภายใน และภายนอกกลุ่มได้อย่างสะดวกเรื่องนี้คณะกรรมการกลุ่มคือนางทัศนีย์ สายงาม และนายเด่น หมัดหมั่น ได้กล่าวสอดคล้องกันในเรื่องนี้ว่า

“...บางคนเขาก็คิดว่ากลุ่มอยู่ในชุมชนที่หนาแน่นคงจะมีปัญหายุ่งยากแน่นอน แต่ความจริงมันตรงกันข้ามครับ มันดีกับกลุ่มเรามาก เราอยู่ตรงนี้ทำไรมันก็สะดวกไปหมดเลยครับ ไม่ว่าจะการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การเรียนรู้ การไปออกร้านตามที่ต่าง ๆ แต่ส่วนมากจะเป็นที่หาที่ใหญ่ี่แหละครับที่จัดบ่อย เราสะดวกกว่ากลุ่มเพื่อนเขามาก การเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่การช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ก็มีมาก...”

การรับรู้ข่าวสารทำได้ดีเนื่องจากอยู่ใกล้หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ เทศบาลตำบลคลองแห ซึ่งสถานที่เหล่านี้เป็นแหล่งติดต่อประสานงานในด้านข่าวสารที่สำคัญต่อกลุ่ม ทำให้กลุ่มสามารถปรับตัวให้ก้าวทันเทคโนโลยีในการผลิต และในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ก็ทำได้สะดวก ส่งผลให้ทางกลุ่มสามารถเคลื่อนไหวกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มอื่นได้ดี

การขนส่งสินค้าสามารถทำได้สะดวก เป็นกลุ่มที่อยู่ใกล้กับเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการขนส่งที่สำคัญของภาคใต้ ซึ่งสามารถขนส่งสินค้าโดยทางบกทั้งทางรถยนต์รถไฟ และทางอากาศโดยเครื่องบิน ที่ผ่านมาเมื่อมีลูกค้าสั่งซื้อสินค้า หรือการจัดส่งวัตถุดิบในการผลิตสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

เห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่มนั้นส่งผลดีกับกลุ่มในหลายด้าน เช่น การคมนาคมขนส่ง สามารถจัดหาวัตถุดิบได้จากหลายพื้นที่ การประสานทรัพยากรภายในและภายนอกทำได้สะดวก รวมทั้งยังได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย การเรียนรู้ และการรับรู้ข่าวสารก็มีความสะดวก

1.4 ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

เมื่อคนอาศัยรวมตัวกันอยู่มาก ๆ ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งย่อมต้องมีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน บ้านท่าไทร ก็เหมือนกัน เมื่อความเป็นสังคมเมืองเข้ามาแทนที่สังคมชนบท จากชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่ไม่กี่คน กลายเป็นชุมชนที่หนาแน่น ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการ แกร่งแย่ง เอารัดเอาเปรียบกันในเรื่องผลประโยชน์ และทรัพย์สิน แต่สำหรับภายในกลุ่มตัดเย็บเครื่องนอนที่มีสมาชิก 20 คน เป็นสังคมภายในชุมชนที่มีขนาดกลุ่มเล็ก เมื่อเทียบกับ

กลุ่มอื่น ๆ โดยทั่วไป ปัญหาความวุ่นวาย หรือความขัดแย้งที่ผ่านมาจึงไม่เกิด ซึ่งจากการสังเกต และสอบถามทำให้ทราบว่าภายในกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีมาก เพราะความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป็นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย สมาชิกในกลุ่มมีการปฏิบัติต่อกันในทางที่ดี ซึ่งระบบนี้ได้ครอบคลุมโครงสร้างทางสังคมของคนในกลุ่มมาตั้งแต่อดีต จึงเป็นสายสัมพันธ์ให้สมาชิกกลุ่มมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เสียสละประโยชน์ส่วนตน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การช่วยเหลือในหน้าที่ของคนอื่น เมื่อผู้ทำหน้าที่นั้นป่วยหรือติดภารกิจอื่น การช่วยเหลืองานประเพณีต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรนั้น ถึงแม้วิถีชีวิตไม่ได้ผูกพันกับธรรมชาติ การดำเนินชีวิตแม้จะไม่สงบเรียบง่าย แต่ก็มีความร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและชุมชน กลุ่มจึงมีความเป็นปึกแผ่นจากการรู้จักพึ่งพาอาศัยกัน ประกอบกับชุมชนบ้านท่าไทร มีสมาชิกชุมชนจากหลายพื้นที่มาอาศัยและรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ไม่ค่อยจะตึงเครียด แต่ภายในกลุ่มจะมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันดี ในกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายกันจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี จากการสังเกตพบว่ามี การช่วยเหลือด้านแรงงานที่ทำหน้าที่ในการผลิต ตลอดจนการช่วยเหลืองานประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยสมาชิกกลุ่ม เช่น งานบุญ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เมื่อสมาชิกในกลุ่มจัดงานต่าง ๆ เหล่านี้ สมาชิกกลุ่มทั้งหมดจะไปช่วยงาน เป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่มีการ จะมาอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครใจหรือความพอใจในกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทุกคนจะมีความสัมพันธ์กันดี และเต็มใจช่วยเหลือกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ วิธีการช่วยงานประเพณีในกลุ่มนั้นได้มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด หรือตามความพร้อมของแต่ละคน เช่น ช่วยต้อนรับแขก ช่วยทำอาหาร ช่วยประดับสถานที่ ช่วยเก็บกวาดทำความสะอาด ล้างจานชาม ฯลฯ การช่วยเหลืองานประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นของสมาชิกกลุ่ม ไม่ได้ดำเนินการเป็นกระบวนการ ไม่มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน งานบางอย่างไม่มีใครช่วยทำ และเจ้าของงานต้องรับผิดชอบหลายอย่างหรืองานล่าช้า ขัดข้องในบางขั้นตอน เมื่อเสร็จงานสมาชิกกลุ่มก็จะมานั่งพูดคุยกันถึงสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมามีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมาตลอด ถ้าสมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งคิดธุระ มาไม่ได้ก็จะส่งลูกหลานมาช่วยแทน เมื่อเวลามีปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว ด้านการดำรงชีพ ก็จะพูดคุยปรึกษากันเพื่อร่วมหาแนวทางในการแก้ไข ในส่วนของสมาชิกถ้าเป็นปัญหาใหญ่ไม่สามารถแก้ไขตนเองได้ ก็จะปรึกษากับประธาน หรือคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อให้ช่วยหาแนวทางแก้ไขให้อีกทางหนึ่ง ซึ่งส่วนมากจะได้รับการแก้ไขด้วยดีมาตลอดซึ่งนายปรีชา ฤทธิ์เทวา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านท่าไทร และเป็นประธานชุมชนบ้านท่าไทรได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“...กลุ่มเขานั้นดีครับ ในเรื่องความสัมพันธ์ และความสามัคคีเพราะว่าส่วนใหญ่ เป็นเขาเป็นญาติกัน ที่ผมรู้มีทั้งที่เป็นลูกเขย ลูกภรรยา(ลูกสะใภ้) แล้วก็มุสลิม เหมือนกันทั้งกลุ่ม สมาชิกกลุ่มทั้งหมดเคร่งครัดในศาสนา และมีความเชื่อถือในตัวผู้นำกลุ่มมาโดยตลอดปัญหาต่างๆ จึงไม่มี...”

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ในที่ทำการของกลุ่ม ในกรณีที่มีข้อสงสัยคำถามมาก ๆ จำเป็นต้องผลิตนอกเวลาทำการของกลุ่ม เพื่อให้สามารถจัดส่งสินค้าได้ตามที่กำหนด สมาชิกกลุ่มทุกคนก็ให้ความร่วมมือกันเสียสละแรงงานด้วยความเต็มใจทุกครั้ง เนื่องจากความเป็นญาติและเป็นคนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยในชุมชน เชื้อชาติเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน เป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มตัดเย็บมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาโดยตลอด สอดคล้องกับที่นายฉัตรภทรภส กาเลียง พัฒนาการอำเภอหาดใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“...เรื่องความเป็นเครือญาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือนกันมันดีกับกลุ่มเขามาก เขาจะคิดอะไร ทำอะไร มันก็สอดคล้องกันไปในทางเดียว มันทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่ม...”

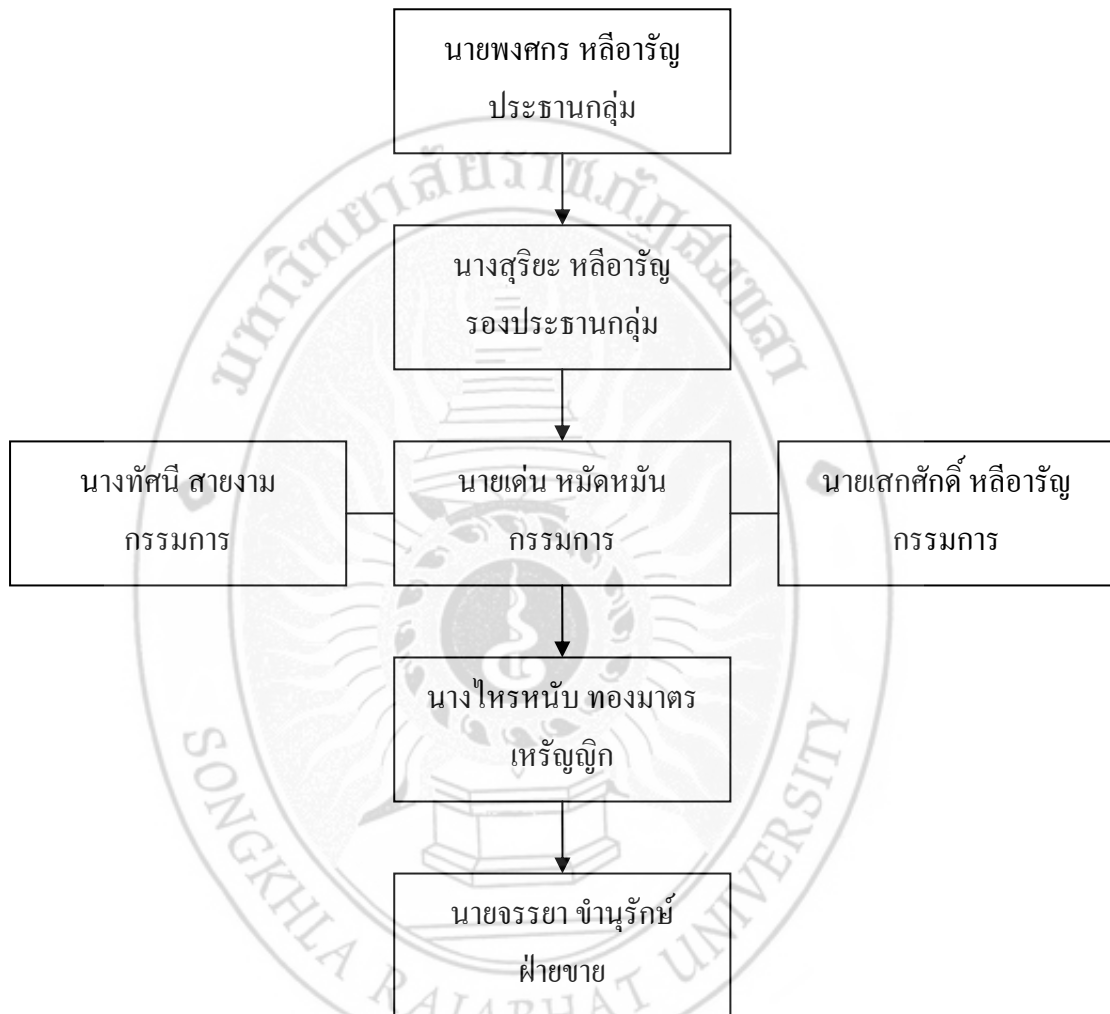
เห็นได้ว่าการที่สมาชิกในกลุ่มเป็นคนต่างถิ่นจากที่เดียวกันมีขนบธรรมเนียม และประเพณีที่เหมือนกันก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่น จึงส่งผลดีในการร่วมแรงร่วมใจ ในการที่จะนำพากลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน สามารถทำให้กลุ่มมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องทั้งยังเป็นประโยชน์ในการดำรงอยู่ของกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

1.5 การบริหารจัดการตลาด และทุน

ตลอดระยะเวลาที่กลุ่มดำเนินกิจกรรมมาเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนว่าประสบความสำเร็จในระดับสูง และมีความเข้มแข็งมาโดยตลอด การที่กลุ่มได้รับการยอมรับจากหลาย ๆ ฝ่ายนั้นเกิดจากองค์ประกอบหลายประการ สิ่งที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่งคือ การบริหารจัดการตลาดและทุน

การบริหารงานของกลุ่มตัดเย็บเครื่องนอนคือ มีคณะกรรมการขึ้นดูแลรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้แต่ละฝ่ายทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งทุกฝ่ายที่ได้รับการแต่งตั้งนั้นต้องผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด โดยแนวทางที่สมาชิกกลุ่มใช้คัดเลือกคือพิจารณาจากการที่ผู้นำ

หรือคณะกรรมการกลุ่มต้องเป็นคนดี มีลักษณะเหมาะสมกับหน้าที่การงาน ที่สำคัญต้องมีความสามารถในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้เพื่อเป็นการสร้างความศรัทธา และความไว้วางใจจากสมาชิก ซึ่งมีรายชื่อ ดังนี้

ภาพที่ 5 โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มตติเยียบที่อนเด็กบ้านท่าไทร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน

จากภาพที่ 5 ตำแหน่งต่างๆ ของคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วย

1) ประธานกลุ่ม มีหน้าที่ในการจัดประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม และวางแผนดำเนินงาน เป็นแกนกลางตัดสินใจดำเนินงานทั้งด้านการผลิต และแก้ไขปัญหาของกลุ่มร่วมกับคณะกรรมการกลุ่ม รวมทั้งจัดส่งเสริมงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

2) รองประธานกลุ่ม มีหน้าที่ดำเนินการร่วมกับประธานกลุ่ม และเป็นตัวแทนในการดำเนินงานในกรณีที่ประธานไม่อยู่ รวมทั้งร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงานด้านการควบคุมกำกับติดตามตรวจสอบงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มกำหนด

3) กรรมการกลุ่ม มีหน้าที่ประสานงานกับประธาน และรองประธานกลุ่ม เพื่อร่วมหาแนวคิด กำหนดแนวทางเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม ในด้านต่าง ๆ

4) เภรณญิกกลุ่ม มีหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม จัดทำบัญชีแสดงรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้น แสดงให้สมาชิกกลุ่มได้รับรู้

5) ฝ่ายขาย มีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาด ตามนโยบายที่ทางคณะกรรมการกลุ่มได้กำหนดขึ้น

จากการจัดการสนทนากับคณะกรรมการกลุ่ม กลุ่มตัดเย็บที่นอเด็กนอนบ้านท่าไทรพบว่าทางกลุ่มมีหลักการสำคัญของกิจกรรมว่า หัวใจสำคัญของกลุ่มอยู่ที่การลงทุนร่วมกันของสมาชิก และร่วมกันบริหารจัดการกิจกรรมกลุ่มด้วยภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน โดยหลักการของกลุ่มมีสาระสำคัญดังนี้

1) สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องร่วมเป็นหุ้นส่วน โดยการถือหุ้นตามจำนวนเงินมากน้อย แล้วแต่ฐานะทางครอบครัวของแต่ละคน โดยสมาชิกทุกคนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น ๆ ละ 500 บาท ซึ่งจำนวนหุ้นมีราคาสูงพอสมควร แต่ได้รับทุนสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาครัฐและเอกชนหลาย ๆ ฝ่ายทางคณะกรรมการกลุ่มได้นำเงินบริจาคมาแบ่งเป็นหุ้นให้กับสมาชิกทุก ๆ คนเท่าเทียมกัน ทำให้สมาชิกทุกคนมีทุนสำรองจากการบริจาคคนละ 2 หุ้น ใครที่จะเพิ่มจำนวนหุ้น ก็สามารถนำเงินมาลงเพิ่มได้ ซึ่งทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนก็ให้การสนับสนุนในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ เช่น ด้านเงินกู้ เพราะว่าสมาชิกกลุ่มบางคนก็เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย

2) สมาชิกกลุ่มจะต้องเลือกตัวแทนที่เหมาะสมขึ้นมาเป็นคณะกรรมการควบคุมดูแลกิจกรรมของกลุ่มหรือฐานะทางการเงินเป็นประจำ จะสังเกตเห็นว่าคณะกรรมการของกลุ่มนั้นจะเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วยทุกคน

3) เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความสุจริต และทุกคนมีโอกาสรับรู้ในกิจกรรมของกลุ่มจึงมีการจัดทำบัญชีรายรับจ่ายอย่างง่าย ๆ มีการตรวจสอบกันเองเป็นประจำทุกวัน หรือทุกอาทิตย์

ที่ผ่านมากคณะกรรมการ ผู้นำกลุ่มทำงานด้วยความเสียสละมาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นผลประโยชน์ของชุมชนที่ส่งผลกับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติและลูกหลานของผู้นำกลุ่มจากการที่ได้สนทนากับสมาชิกกลุ่มและการสังเกต ทำให้ทราบว่าการบริหารกลุ่มในด้านการทำงานนั้นทางกลุ่มมีการจัดแบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด เช่นหน้าที่ตัดเย็บต้องเลือกสมาชิกกลุ่มที่มี

ความสามารถต้องผ่านการเห็นชอบของสมาชิกทุกคนว่ามีความสามารถจริง หน้าที่รับผิดชอบ ติดต่อประสานงาน ด้านการตลาด ซึ่งทุกฝ่ายทำงานได้ดีในหน้าที่ ที่ตนเองรับผิดชอบ ทั้งยังประสานงานในกระบวนการผลิตได้อย่างกลมเกลียว

ในด้านการตลาดก็ได้จัดให้มีฝ่ายขายขึ้นรับผิดชอบซึ่งเกิดจากแนวคิดของคณะกรรมการและผู้นำกลุ่ม ด้วยเหตุที่ว่าถ้ากลุ่มผลิตแล้ววางขายที่ทำการของกลุ่ม หรือไปออกร้านแสดงสินค้าในบางครั้งนั้น ไม่สามารถทำให้กลุ่มมีรายได้เพียงพอกับการดำเนินกิจกรรม เพราะการกระทำดังกล่าวทางกลุ่มไม่สามารถดำเนินการเองได้ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์กรเอกชนรายใหญ่ ๆ ซึ่งมีไม่บ่อยนัก อีกทั้งสถานที่ทำการของกลุ่มก็อยู่ในชุมชนแออัด อาจจะสร้างผลสะท้อนกลับในมุมมองที่ไม่ดีได้ การที่มีคณะกรรมการฝ่ายขายทำให้กลุ่มสามารถเข้าถึงลูกค้าได้ทุกกลุ่ม ได้มีโอกาสชี้แจงและอธิบายเพื่อสร้างความรู้สึกรัก ความเข้าใจ ในเรื่องของสินค้า และกลุ่มสินค้า อันเป็นการทำงานเชิงรุกที่ส่งผลดีกับกลุ่มมาโดยตลอด และเป็นประโยชน์ในการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

ในด้านการบริหารเงินทุนนั้นในระยะแรกของการก่อตั้งกลุ่ม กลุ่มประสบกับปัญหาในเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะเรื่องเงินทุนที่ได้มาไม่เพียงพอกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้ ทางประธานกลุ่มร่วมกับคณะกรรมการได้หาเงินทุนมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน และธนาคารพัฒนาเอเชีย โดยทางกลุ่มได้นำเงินรายได้ทั้งหมดฝากไว้กับธนาคารออมสิน จนทางธนาคารเห็นว่าทางกลุ่มมีความเข้มแข็ง จึงแนะนำให้ไปกู้กับธนาคารพัฒนาเอเชีย เพื่อนำมาจัดซื้อเครื่องจักร และปลูกสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ของกลุ่ม ส่วนเงินทุนนั้นหลังจากแบ่งปันผลประโยชน์ทุกสิ้นปี ก็จะหักไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในโอกาสต่อไป ระยะหลังกลุ่มจึงไม่ประสบกับปัญหาในเรื่องเงินทุน เพราะว่าได้วางแผนในเรื่องนี้มาโดยตลอด

1.6 ผลประโยชน์ของกลุ่ม

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มที่ผ่านมานอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนแล้ว ยังมีผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอีกหลายประการ เช่น ด้านผลตอบแทน ที่ผ่านมามีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนั้นได้รับผลกำไรมาโดยตลอด และนำผลกำไรนั้นมาจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม รายได้จากผลกำไรเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในการดำรงอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น การรวมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนทำงานร่วมกันได้ และยังมีส่วนในการพัฒนาคน และกลุ่มของตน กลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรนั้น เป็นศูนย์รวมความร่วมมือ มีความร่วมใจในการสร้างสรรค์ความรัก ความสามัคคีในกลุ่ม ในด้านสังคม และนันทนาการ การก่อตั้งและการเข้าร่วมกลุ่มได้ก่อให้เกิดความสนุกสนาน

และมีความเพลิดเพลิน ไม่เหงา คลายความเครียดได้ มีการนัดพบการร่วมกัน ทั้งยังสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ ซึ่งส่งผลถึงด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัดเย็บมีการถ่ายทอดด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกกลุ่ม และชุมชน อีกทั้งกลุ่มยังมีพลังต่อรอง ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมดังคำกล่าวของประธานกลุ่มคือนายพงศกร หลีอารัญ ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...ประโยชน์ที่กลุ่มได้รับนั้นมีมาก เช่นว่าสมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการแบ่งผลทำให้สามารถเอาไปเลี้ยงดูครอบครัว ครอบครัวก็มีความสุข ทำให้คนมีงานทำญาติพี่น้องเพื่อนฝูงก็ได้พบพูดคุยกันมากขึ้น รู้จักทำงานกันเป็นทีม ได้มานั่งแหล่งนั่งคุย มีความสามัคคีกัน แต่ก่อนพอผมแหล่งเรื่องกลุ่มไม่มีใครสนใจเขาไม่รู้ว่ากลุ่มนั้นสำคัญพันหรือ(สำคัญอย่างไร) แต่พอกลุ่มเราประสบผลสำเร็จยังลุย (มีหลายคน) ที่พากันมาเป็นขอสมาชิก แต่ว่ากลุ่มของเราไม่รับแล้ว เพราะว่าที่ทำการของเรานี้มันคับแคบพอเหมาะกับจำนวนสมาชิกที่มีอยู่เลย ไปตั้งกับเองผลสุดท้ายล้มทุกกลุ่ม...”

ในส่วนของผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กนั้นนอกจากสมาชิกจะได้รับค่าตอบแทน และผลประโยชน์จากการแบ่งปันผลกำไรทุกสิ้นปีสมาชิกกลุ่มทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า

“...มีรายได้เพิ่มขึ้นนั้นก็ดี แต่ารู้สึกว่ามีความภูมิใจ ที่มาจากที่อื่น มาอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้แล้วก็ได้มาอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง ถึงแม้ว่าจะไม่มีความรู้เพราะเรียนมาน้อย แต่การได้มาทำงานร่วมกันรู้สึกสบายใจ...”

เห็นได้ว่าประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับนั้นนอกจากการแบ่งจากผลกำไรแล้วสมาชิกกลุ่มยังได้ประโยชน์จากส่วนอื่นอีกเช่น ได้มีโอกาสพบปะพูดคุย รู้จักทำงานกันเป็นทีม ก่อให้เกิดความสามัคคี และรู้สึกภูมิใจในงานที่ทำ สิ่งเหล่านี้นับได้ว่าช่วยให้กลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กดำรงอยู่ได้ในสังคมตลอดมา

2. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง คือ กลุ่มอาชีพตัดเย็บเครื่องนอนบ้านท่าไทรนั้น ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทของผู้นำกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สังคมและวัฒนธรรม ความคาดหวังในผลประโยชน์ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ และองค์กรเอกชน ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายใน

ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบภายในกลุ่ม ที่มีผลต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่ม จากการที่ได้ศึกษากลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต พบว่ามีปัจจัยหลายประการ ดังนี้

2.1.1 บทบาทของผู้นำกลุ่ม

ในกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มนั้น ผู้นำนับว่ามีความสำคัญที่จะส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับของสังคม สำหรับกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรนั้น ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่ม และเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่มมาตั้งแต่สมัยเป็นวัยรุ่น สรุปได้จากที่นายพงศกร หลีอารัญ ประธานกลุ่มได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...ตอนผมเป็นวัยรุ่นยังไม่ได้อยู่เข้ามาอยู่ที่นี่ ผมได้ชวนพรรคพวก (เพื่อนๆ) บ้านเดียวกันนั้นแหละ รวมกลุ่มกันเลี้ยงวัว พอเลี้ยงจนใหญ่แล้วก็ขายสร้างรายได้กันเอง ผมเลยเห็นความสำคัญของกลุ่มมาตั้งแต่นั้นเอง...”

นอกจากผู้นำกลุ่มจะเป็นคนมีวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้แล้ว ส่วนที่ทำให้ได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่มก็มีหลายประเด็นดังที่สมาชิกกลุ่ม คือ นางไทรหนับ ทองมาตร ได้กล่าวด้วยความภูมิใจไว้ตอนหนึ่งดังนี้

“...กลุ่มตัดเย็บเป็นกลุ่มที่โชคดีเพราะมีผู้นำกลุ่มที่มีความเสียสละ ทั้งร่างกาย และแรงใจ โดยมุ่งหวังผลประโยชน์เพื่อกลุ่ม และเพื่อชุมชน จะเห็นได้จากหลายเรื่อง เช่น เมื่อก่อนเริ่มเติบโต สถานที่ทำการเดิมเริ่มคับแคบก็จัดหาสถานที่ใหม่พร้อมปลูกสร้างอาคารถาวรด้วยทรัพย์สินส่วนตัว ซึ่งได้มาจากการกู้ยืม เป็นคนที่ชอบเรียน รู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่จะเป็นประโยชน์กับกลุ่ม...”

เหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มนอกจากจะมีวิสัยทัศน์ ยังเป็นคนที่มีความเสียสละซึ่งดูได้จากการที่ยอมเสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

จากการสังเกตและการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตในบางครั้งพบว่าเมื่อมีข้อสงสัยสินค้าเข้ามาจำนวนมากผู้นำกลุ่มจะเรียกสมาชิกมาอธิบาย ถามความคิดเห็นร่วมวางแผนในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังรู้จักการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มร่วมมือทำงานด้วยความกระตือรือร้น เช่น การตัดตอนให้สมาชิกหมาทำเป็นรายชิ้นใน โอกาสที่งานเร่งด่วน มีการจัดงานเลี้ยงและให้ของขวัญตาม โอกาสสำคัญ เมื่อทางองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ มาฝึกอบรมให้ความรู้ถ้ามีความเกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์กับกลุ่มก็จะให้ความร่วมมืออย่างดีทำให้กลุ่มได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ บางครั้ง ก็ส่งสมาชิกกลุ่มไปอบรมความรู้ตามหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่อง การทำบัญชี เรื่องการตัดเย็บ การออกแบบ รวมทั้งการวางแผนด้านการตลาด เป็นการส่งเสริมความรู้แก่สมาชิกเป็นอย่างดี การที่ผู้นำกลุ่มมีคุณลักษณะตามที่กล่าวมาจึงทำให้เกิดการยอมรับจากสมาชิกกลุ่มในเรื่องนี้ นายฉัตรภส กาเลียง พัฒนาการอำเภอหาดใหญ่ที่รับผิดชอบดูแล และเฝ้าสังเกตพัฒนาการของกลุ่มมาโดยตลอดได้กล่าวว่า

“...คือว่าบังแก่เป็นคนเก่ง ขยัน มีความเสียสละ แก่รู้จักคนมาก โดยเฉพาะกับข้าราชการ ประจำ และพวกนักการเมืองถิ่น เวลาติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ แก่ดำเนินการได้เร็วสมาชิกในกลุ่มส่วนมากเป็นญาติกันยอมรับในความสามารถของแก ก็เลยลงความเห็นให้บังเป็นประธานกลุ่ม...”

ด้านความซื่อสัตย์ของผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผู้เกี่ยวข้องหลายคนได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้นำกลุ่มชุมชนส่วนใหญ่มีความจริงใจในการบริหารงานและมีความซื่อสัตย์เสียสละในการทำงานเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากความผูกพันด้านเครือญาติ การยึดมั่นในหลักศาสนา อีกรูปแบบของผู้นำกลุ่มคือการร่วมมือกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ในจังหวัดสงขลา รวมกันตั้งเป็นเครือข่ายเรียกว่ากลุ่ม 5 สัมพันธ์ ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1) กลุ่มมโนราห์บ้านห้วยโธน

กลุ่มมโนราห์บ้านห้วยโธนเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนบ้านห้วยโธน อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ที่มีความสามารถในการแสดงมโนราห์ นำเด็ก ๆ และผู้ที่มีความสนใจมาฝึกซ้อมมโนราห์ แล้วรับแสดงตามงานต่าง ๆ วัตถุประสงค์ เพื่ออนุรักษ์การแสดงมโนราห์ที่กำลังถูกกลืนเลือน และเพื่อสร้างรายได้ให้กับเยาวชนที่มีความสนใจ

2) กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านจุ่มปะ

กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านจุ่มปะกิดจากการรวมกลุ่มกันของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านจุ่มปะ ตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ซึ่งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของที่นี่ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้นำเอาผลผลิตคือข้าวเปลือกมาแปรรูปเป็นข้าวซ้อมมือ แล้วนำออกจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

3) กลุ่มข้าวเกรียบกึ่งบ้านปากจำ

กลุ่มข้าวเกรียบกึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกัน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลบ้านปากจำ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ซึ่งทางครอบครัวจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการประมง เป็นการนำเอากุ้งมาผลิตเป็นข้าวเกรียบวางจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

4) กลุ่มข้าวเกรียบปลาบ้านปากบาง

กลุ่มข้าวเกรียบปลาเกิดจากการรวมกลุ่มกัน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลบ้านปากบาง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ซึ่งทางครอบครัวจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการประมง เป็นการนำเอาปลามาผลิตเป็นข้าวเกรียบวางจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

5) กลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร

เกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และผู้ที่สนใจในชุมชน สะพานดำ หมู่ที่ 1 เทศบาลตำบลคลองแห อำเภอกาบังใหญ่ จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์เป็นการสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมมือกันเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพให้กับกลุ่ม นับเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อความก้าวหน้าของกลุ่ม และเป็นการแสดงถึงบทบาทของผู้นำกลุ่มได้เป็นอย่างดี คุณได้จากการที่ประธานกลุ่มคือนายพงศกร หลีอารัญ ได้กล่าวไว้ดังนี้

“...กลุ่มเรานี้รวมตัวกันเวลาเราเอาสินค้าไปแสดงที่ไหน เราก็จะไปกันเป็นกลุ่ม เวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อผมหรือว่ากลุ่มอื่น ในทีม 5 สัมพันธ์ให้เอาสินค้าไปแสดงตาม หน่วยงานต่างๆ ที่เขาเชิญ ผมก็จะขอให้เขาเชิญกลุ่มสมาชิกของเรา ทั้ง 5 นี้แหละไปด้วยกันเสมอ...”

จากการที่เป็นบุคคลที่มีความคิดดี มีความเสียสละ มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน และทำงานเพื่อชุมชนมาโดยตลอดจนเป็นที่ยอมรับ จากหน่วยงานหลายฝ่าย ทั้งคนในชุมชนเดียวกัน และชุมชนอื่น ๆ ทำให้ นายพงศกร หลีอารัญ ผู้นำของกลุ่มได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา และได้รับเลือกให้เป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา โดยการคัดเลือกของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ คัดเลือกผู้มีความรู้

ความสามารถด้านการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านละ 4 คน แล้วให้มาคัดเลือกกันเองให้เหลือ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน ในเทศบาลตำบลคลองแหจึงมีผู้ถูกคัดเลือกถึง 44 คน ตำแหน่งนี้ทำหน้าที่แทนพัฒนากรชุมชนในพื้นที่ได้ทุกอย่าง มีค่าตอบแทนปีละ 2,000 บาท เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและบทบาทของผู้นำกลุ่มได้เป็นอย่างดีเรื่องนี้นายฉัตรพรส กาเลียง พัฒนากรอำเภอหาดใหญ่ได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่ง ดังนี้

“...การคัดเลือกนี้พัฒนากรชุมชนจะคัดเลือกคนในพื้นที่ที่มีความรู้ความสามารถและทำงาน เพื่อชุมชนมาโดยตลอดนั่นแหละครับ เอามาหมู่บ้านละ 4 คน แล้วให้มาคัดเลือกกันเองให้ เหลือ 2 คน ผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 1 คน รวม ทั้งหมดในชุมชนคลองแหตอนนั้นมี ผู้ถูกเสนอ ชื่อเข้ารับ การคัดเลือกถึง 44 คน แต่คนที่ได้การคัดเลือกคือบั้งเขานั้นแหละ (หมายถึง นายพงศกร หลีอารัญ)... ตำแหน่งนี้เขาให้เขาไปทำหน้าที่แทนพัฒนากรชุมชนในพื้นที่ได้ทุกอย่าง แล้วทางพัฒนากรชุมชนเขาก็มีค่าตอบแทนให้ด้วยครับ โดยให้เป็นรายปี ปีละ 2,000 บาท...”

เห็นได้ว่านอกจากผู้นำกลุ่มจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่มแล้วยังได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกรวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้วย ที่ผ่านมายังมีบทบาทในการส่งเสริมด้านการพัฒนาในพื้นที่มาโดยตลอด ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่ม

2.1.2 ความรู้ความเข้าใจในการเนนกิจกรรมของกลุ่ม

ในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนั้นสำหรับกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรนั้นในระยะเริ่มแรก มีความรู้และเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกัน ในส่วนของประธานและคณะกรรมการกลุ่มมีความรู้และเข้าใจเรื่องเหล่านี้ได้ดีจึงได้เป็นผู้ริเริ่มในการตั้งกลุ่ม ในส่วนของสมาชิกกลุ่มนั้น จากการที่ได้สนทนากับสมาชิกกลุ่มถึงความรู้ และความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทำให้ทราบว่าสมาชิกที่เข้ามารวมกลุ่มนั้นมีความรู้ในเรื่องนี้เพียงว่าการรวมกัน เป็นกลุ่มอาชีพสามารถทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยไม่มีความรู้ในเรื่องการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม แต่มาระยะหลังเมื่อมีเจ้าหน้าที่ทางราชการ เช่น พัฒนากรอำเภอมาให้ความรู้เพิ่มเติม และได้ไปศึกษาดูงาน การได้แลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มอื่น ๆ ก็เริ่มมีความรู้ และความเข้าใจในกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มขึ้นในเรื่องนี้นางรอดิยะ ดุคุย สมาชิกกลุ่มได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า

“...ตอนแรกเข้าใจว่าพอมารวมกันเป็นกลุ่มทำอะไรแล้วได้เบียร์ (ทำอะไรแล้วได้เงิน) แต่พอว่าเจ้าหน้าที่เขาเข้ามาให้ความรู้ รู้ว่ามันไม่เหมือนกับที่เราคิด การรวมกลุ่มทำง่าย แต่ว่ารวมกันแล้วทำอะไรให้ให้เกิดรายได้ขึ้นมา พอรวมกันอยู่นาน ๆ นี้แหละได้รู้ว่ากลุ่มให้อะไรมากกว่าที่เราคิดไว้...”

กระบวนการดังกล่าว ทำให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่มทุกคนรู้วัตถุประสงค์ เข้าใจหลักการและวิธีการดำเนินงาน รัฐบาลของตัวเอง เข้าใจหลักการของกลุ่มเพื่อให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันแล้วนำไปสู่วิธีการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่กระบวนการผลิตเพื่อสร้างรายได้ กลุ่มตัดเย็บที่นอนเตี้ยนั้นเริ่มต้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะภายในกลุ่มมีสมาชิกบางคนที่มีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บอยู่แล้วจึงได้นำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดกันเองแล้วทดลองปฏิบัติด้วยการลองผิดลองถูกหลายครั้ง ต่อมาจึงได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ให้เข้ามาให้ความรู้ ด้วยการประชุม เพื่ออบรมเกี่ยวกับการตัดเย็บให้กับสมาชิกกลุ่มจึงได้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สิ่งที่จะช่วยส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอีกประการหนึ่งคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากที่ตั้งของกลุ่มอยู่ติดกับเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของเทคโนโลยี และข่าวสาร

ความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ที่ได้รับนั้นทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้ว่านอกจากการที่มุ่งสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้มีชีวิตคุณภาพชีวิตที่ดี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคนอีกด้วย ทุกคน มีโอกาสมีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ทำให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งยังมีส่วนในการสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนอีกด้วย

2.1.3 สังคมและวัฒนธรรม

จากการที่กลุ่มมีลักษณะเป็นของตนเองหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความยึดมั่นศรัทธาในหลักการของศาสนาอิสลาม ที่กำหนดสิ่งที่ควรหรือไม่ควรบริโภค และกิจกรรมที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ จึงทำให้มีการรวมตัวกันที่ค่อนข้างเหนียวแน่นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านศาสนาและสังคม ในรูปของชุมชนและกลุ่มที่ทั้งภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นในกลุ่มมุสลิมด้วยกัน ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากกลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

การที่กลุ่มตัดเย็บประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีจำนวนพอเหมาะกับกลุ่มนั้นมีส่วนสนับสนุนให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ยังมีสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่กลมกลืน สมาชิกของกลุ่มทั้งหมดเป็นชาวไทยมุสลิม นับถือ

ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีผลต่อกระบวนการถ่ายทอดความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็น ส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกและกลุ่ม ซึ่งสามารถหลอมรวมแนวคิดให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ดี นายณภัทรพส กาเลียง พัฒนาการอำเภอหาดใหญ่ทำงานในพื้นที่มาประมาณ 10 ปีเศษ กล่าวว่า

“...จากประสบการณ์การเรียนรู้ในการลงพื้นที่ที่คลุกคลีกับกลุ่มต่างๆถ้ากลุ่มใดที่ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความแตกในเรื่องของสังคมและวัฒนธรรมมักจะเกิด ความแตกแยกในเรื่องความคิด ความร่วมมือ ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม กลุ่มจะเจริญเติบโตได้เข้ากลุ่มตัดเย็บไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ แต่มีระบบความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แน่นแฟ้นมุ่งให้ความสำคัญกับคนมากกว่าผลประโยชน์...”

ดังนั้น สาเหตุที่กลุ่มดำรงอยู่ได้จึงเป็นผลจากค่านิยม และความเชื่อทาง ศาสนาเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มทำให้สามารถสร้างทัศนคติให้เคารพให้ เกียรติซึ่งกันและกัน มีความพึงพอใจกับการพึ่งตนเอง ก่อให้เกิดความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันทำให้ สมาชิกกลุ่มอยู่รวมกัน ได้อย่างสันติในเรื่องนี้นายณภัทรพส กาเลียง พัฒนาการอำเภอหาดใหญ่ได้ กล่าวเพิ่มเติมไว้ตอนหนึ่ง ดังนี้

“...สังคมภายในกลุ่มไม่มีปัญหาครับ เพราะว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็กสมาชิก รวมทั้งหมดก็ประมาณ 20 คนเองครับ แล้วส่วนมากที่ผมเข้าไปสัมผัสความรู้สึก ว่าจะป็นญาติกัน เป็นกลุ่มที่สมาชิกกลุ่มแต่เดิมส่วนมากจะย้ายมาจากที่เดียวกัน ผมคิดว่าเขาย้ายมาจากสังคมชนบท ที่สังคมมีแต่ความเผื่อแผ่ช่วยเหลืออาหาร พอย้ายเข้ามาอยู่ในสังคมที่มีความแออัดสับสนวุ่นวาย ผมว่ามันช่วยให้เขามี ความรักสมัครสมานสามัคคีกันมาก.....

...อีกอย่างหนึ่ง ไม่ทราบว่าคุณรู้หรือยัง คือ กลุ่มนี้นั้นสมาชิกทุกคนเขาเป็น ไทยมุสลิม ผมว่าคนไทยมุสลิมนี้เขารัก แล้วเขาก็สามัคคีกัน ไปไหนไปด้วยกัน ทำไร (ทำอะไร) ทำด้วยกันมันมีผลกับแนวคิด และอุดมคติ ที่ทำให้ไปใน ทิศทางเดียวกันได้ดี ...”

2.1.4 ความคาดหวังในผลประโยชน์

การก่อตั้งกลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอเด็กันั้นเกิดจากแรงจูงใจในการที่จะเห็น สมาชิกของชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และเพื่อการรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม อันจะเป็นการยกระดับ

คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง เป็นเหตุผลที่สมาชิกกลุ่มรู้ และคาดหวังผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่ม

ที่ผ่านมาการที่สมาชิกในกลุ่มต้องประสบกับการมีปัญหาร่วมกันในชุมชน ในด้านการครองชีพและสถานะการแข่งขันในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเรื่องแรงงานคนค่อย ๆ หมดความสำคัญลง เกิดจากสภาพเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการที่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เข้ามาให้การสนับสนุน ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น การเข้ามาช่วยเหลือของเทศบาลตำบลคลองแหขณะนั้นที่จะรับซื้อสินค้าของกลุ่มแล้วส่งให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เทศบาลทั้งหมดจำนวน 5 แห่ง เป็นการจุดประกายในเรื่องผลประโยชน์ที่ทำให้ทั้งผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มมีความคาดหวังว่าสามารถที่จะจำหน่ายสินค้าของกลุ่มให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดใกล้เคียง ถ้ากลุ่มสามารถทำได้ตามความคาดหวังก็จะสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป็นอย่างมากในเรื่องนี้คณะกรรมการกลุ่มคือ นายเด่น หมัดมัน และนางทัศนีย์ สายงาม ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า

“...ก่อนหน้านี้นั้นทางเทศบาลเขารับปากเราว่าจะซื้อที่นอนเด็กของกลุ่มเรานี้แหละ ส่งไปให้ศูนย์เด็กเล็ก (หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ทั้ง 5 แห่ง ในเขตเทศบาลตำบลคลองแห ทั้งกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มก็นั่งยิ้มกันแหละครับ เพราะเราคิดว่าถ้าพื้นที่นั้น (ถ้าอย่างนั้น) เราน่าจะเสนอขายให้กับเทศบาลอื่น ๆ ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดข้างเคียง ถ้าเราขายได้จริงผมว่ากลุ่มเราไปได้สวย (ไปได้ดี) น่าจะมีรายได้เกิดขึ้นมาก...”

เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มคาดหวังว่าสามารถทำผลประโยชน์ให้กับกลุ่มได้ ก็คือ ผู้นำกลุ่ม เพราะสมาชิกกลุ่มเชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำ ในเรื่องการติดต่อประสานงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน อีกทั้งเคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความสนิทสนมกับนักการเมืองระดับภูมิภาค สามารถติดต่อประสานงานเพื่อหาแนวทางให้กลุ่มสามารถจำหน่ายสินค้าได้ดีในอนาคต ดังคำกล่าวของประธานชุมชนคือนายปรีชา ฤทธิเทวา ที่กล่าวว่า

“...ผมยอมรับว่าผู้นำกลุ่มเขาเก่งในเรื่องติดต่อประสานงาน แก่มาติดต่อกันที่นี้บ่อยครับ เรื่องโน้นมั่ง เรื่องนี้มั่ง ผมว่าแกรู้จักเจ้าหน้าที่ทั้งอำเภอ...แก่เคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อนสนิทสนมกับนักการเมืองดัง ๆ หลายคน...”

2.2 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกเป็นการสนับสนุนทางสังคม ในการส่งผลให้กลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็ก ดำรงอยู่ได้ซึ่งแยกออกเป็นประเด็นการสนับสนุน ดังนี้

2.2.1 การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ

ตลอดระยะเวลาที่กลุ่มจัดตั้งมานั้นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลดีกับกลุ่มทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้น และดำรงอยู่ได้จนทุกวันนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานของกลุ่มตัดเย็บ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งนี้เพราะภาครัฐมีศักยภาพในการเข้าไปช่วยเหลือ ประกอบกับกลุ่มตัดเย็บที่นอนเด็กชุมชน บ้านท่าไทร ในระยะแรกประสบกับปัญหาในการก่อตั้งกลุ่ม และการเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม ถ้าหน่วยงานภาครัฐไม่เข้าไปสนับสนุนกลุ่มก็จะดำเนินการได้ไม่เต็มที่ โอกาสในการเติบโตจะช้า ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนกลุ่มตัดเย็บในเรื่องงบประมาณ ความรู้และความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม นอกจากนี้ในการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐยังคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และศักยภาพของชุมชนเป็นสำคัญ เช่น ในเรื่องวัสดุ วัสดุดิบ ที่กลุ่มสามารถจัดหาได้เองโดยตลอด ดังคำกล่าวของประธานกลุ่ม คือ นายพงศกร หลีอารัญ ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...ทางกลุ่มเติบโตขึ้นมาได้ ก็มีหลายฝ่ายครับ ที่ให้ความช่วยเหลือมาตั้งแต่ ต้น ไม่ว่าจะเป็นพัฒนากรอำเภอ... เทศบาล... ในหลายเรื่องครับจากการ ประชุม ทั้งด้านความรู้เครื่องมืออุปกรณ์ เราได้เป็น OTOP ก็เพราะว่าภาครัฐ เหล่านี้แหละครับเขาสนับสนุน ยิ่งถ้าเป็นเรื่องการจัดกิจกรรม การออกร้าน แสดงสินค้าถ้าให้เราจัดกันเองคงลำบากความสามารถของทางกลุ่มเรามีไม่ ถึง....”

เห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลในการดำรงอยู่ของกลุ่มนั้น กลุ่มได้รับการประชุม ชี้แจงและได้รับข้อมูลข่าวสารมาโดยตลอด ที่ผ่านมาจากหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญ ในเรื่องนี้กับกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่มก็เข้ามาให้ความรู้ถึงวิธีการดำเนินงาน หน่วยงานหลัก คือ พัฒนา ชุมชนอำเภอหาดใหญ่ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้กลุ่มมีโอกาสเคลื่อนไหวกิจกรรมใน การออกร้านแสดงสินค้าตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งยังสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์บ้าง เป็นบางโอกาส ส่วนในเรื่อง ของการเงินนั้นก็มีหลายหน่วยงานให้การช่วยเหลือโดยวิธีการให้กู้เพื่อนำเงินมาหมุนเวียนในการดำเนิน กิจกรรม เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน ธนาคารพัฒนาเอเชีย ซึ่งนอกจากจะ

ให้เงินกู้แล้วยังให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี สำหรับผู้นำท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา ได้สนับสนุนในการพาไปศึกษาดูงานเมื่อกลุ่มเริ่มมีชื่อเสียงก็สนับสนุนในเรื่องเครื่องจักร แล้วก็ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

2.2.2. องค์กรพัฒนาเอกชน

จากการศึกษาพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางสังคมแก่กลุ่มตัดเย็บอยู่เป็นประจำ จากการสนทนากับผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม และผู้นำชุมชนทราบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนไม่มีส่วนในเรื่องการประชุมชี้แจง และออกวัสดุอุปกรณ์ที่มีบ้างคือทำให้การสนับสนุนในเรื่องเงินบริจาคเป็นบางช่วง โอกาส และช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่ม เป็นบางครั้งซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนทางสังคม ดังคำกล่าวของนายปรีชา ฤทธิเทวา ประธานชุมชนบ้านท่าไทร ที่ว่า

“...การรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นแล้วก็การอยู่ในชุมชนที่หนาแน่นนั้นแหละครับ กลุ่มเขามักจะได้รับการเอาใจใส่จากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคเอกชน พวกนี้เขาให้การสนับสนุนผ่านนักการเมืองในพื้นที่มาให้กับกลุ่ม หรือไม่ก็สนับสนุนผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น เรื่องเงินทุนเพื่อจัดซื้อเครื่องมือแล้วก็ช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่ม ...”

เห็นได้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนก็มีส่วนเข้ามาสนับสนุนกลุ่มชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้ แต่กลุ่มเหล่านี้มักจะสนับสนุนผ่านนักการเมืองท้องถิ่น โดยจะบริจาคตามช่วงโอกาสที่องค์กรเหล่านั้นเห็นว่าเหมาะสมกับโอกาส และเวลา

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

ได้แก่ ด้านตัวผู้นำกลุ่ม ด้านตัวสมาชิกกลุ่ม และเงินทุน ดังนี้

3.1 ด้านตัวผู้นำกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มที่ผ่านมาจากการสนทนาและการสังเกตไม่พบสิ่งใด ๆ เนื่องจากตัวผู้นำกลุ่มเป็นบุคคลที่ชุมชนให้การยอมรับ ดูจากเรื่องในการเข้ามาเป็นหัวหน้ากลุ่มเกิดจากความต้องการ และการยอมรับของสมาชิกทุกคน เนื่องจากที่ผ่านมาผู้นำกลุ่ม

ได้สร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนและกลุ่มมาโดยตลอด รวมทั้งยังมีความซื่อสัตย์ ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งยังเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์ กว้างไกล ชอบศึกษาเรียนรู้ ความรู้ใหม่ๆ แล้วนำมาถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิก ทั้งยังมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาดูแลและสนับสนุนกลุ่ม จากการที่ผู้นำมีคุณลักษณะดังที่กล่าวมาเป็นการส่งผลในด้านดี จึงไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำรงอยู่ของกลุ่ม แต่การที่ผู้นำกลุ่มเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมในการเข้าไปทำหน้าที่แทนพัฒนากรชุมชนในพื้นที่ อาจส่งผลในการใช้เวลาในการดูแลกลุ่มตัวเองน้อยลง

3.2 ด้านตัวสมาชิกกลุ่ม

ในตัวสมาชิกกลุ่มตัดเย็บ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกที่มีขนาดพอเหมาะกับกลุ่ม มีความเป็นเครือญาติ ลักษณะของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เหมือนกัน จึงส่งผลถึงค่านิยมทางสังคมและทัศนคติ ก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้ดำรงอยู่ในภาวะเบียดเบียนของกลุ่ม จะนำพามาซึ่งความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน ความขัดแย้งต่างๆ ภายในกลุ่มจึงไม่เกิดขึ้น

จากการสังเกตและการสนทนาพบว่าสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในตัวของสมาชิกกลุ่ม การตัดเย็บคือการเรียนรู้ในเรื่องกิจกรรมการพัฒนากลุ่ม จากการที่กลุ่มได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลถึงปริมาณการผลิตในบางครั้งที่ต้องเร่งรีบเพื่อจัดส่งแก่ลูกค้าให้ทันตามกำหนดหมายทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้จึงส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคอยู่บ้างเป็นบางครั้งคราวเพราะการที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนจะให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มักทำพร้อม ๆ กันครั้งละหลายกลุ่มเพื่อความสะดวกของเจ้าหน้าที่มากกว่าความสะดวกของสมาชิกกลุ่ม ผู้ที่ไปร่วมในกิจกรรมส่วนมากจะเป็นผู้นำกลุ่ม และสมาชิกบางคนเท่านั้น และส่วนมากจะเป็นคนเดิม ๆ ทำให้สมาชิกบางคนที่ต้องรับผิดชอบในการผลิตขาดโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งมีไม่บ่อยนัก ในเรื่องนี้ นางรศิยะ คุกอุย สมาชิกกลุ่มได้กล่าวไว้ว่า

“...นาน ๆ มีสักครั้ง เวลาเจ้าหน้าที่เขาจัดประชุมไปไม่ได้ ไม่ใช่ไม่ต้องการไป แต่ที่ไปไม่ได้เพราะว่าที่กลุ่มนั้นมีงานตลอดทำกันไม่ค่อยทันถ้าว่างก็ไปถ้าไม่ว่างคณะกรรมการกลุ่มเข้าจะไปกัน...”

ในเรื่องนี้นายจรรยา จำนุรักษ์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มและรับผิดชอบหน้าที่ฝ่ายขายได้กล่าวเพิ่มเติมไปในทิศทางเดียวกันว่า

“...เวลาไม่ออกไปติดต่อลูกค้าถ้ามีการประชุม อบรม ที่หน่วยงานต่าง ๆ เขา

จัดผมก็จะไปครับ ส่วนมากก็ไปแทนสมาชิกในกลุ่มนั้นแหละครับ โดยเฉพาะฝ่ายช่างตัดเย็บของเราทำงานกันไม่ค่อยมีเวลาว่างแต่พอมีเวลาว่างเขาก็ไม่มีการจัดประชุม...”

เห็นได้ว่าปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับตัวสมาชิกคือการขาดโอกาสในการเรียนรู้ในบางครั้งซึ่งมองว่าในขั้นต้นอาจจะไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคมากนัก แต่อาจจะส่งผลในระยะยาวกับกลุ่มได้

3.3 เงินทุน

กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร เริ่มต้นก่อตั้งกลุ่มโดยได้รับเงินสนับสนุนและจากการระดมทุนจากสมาชิก แต่เนื่องจากสมาชิกมีจำนวนน้อยการระดมทุนจึงไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เนื่องจากหมดไปกับการลองผิดลองถูกและวัสดุที่ใช้ทางกลุ่มไม่สามารถผลิตเองได้ ต้องสั่งซื้อจากร้านค้าเป็นหลัก ราคาจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกของตลาด มีการขยับตัวขึ้นของวัตถุดิบบ่อย อุปกรณ์ที่ใช้ก็เป็นพวกเครื่องจักรที่มีราคาแพง ทำให้ส่งผลในการลงทุนในระยะหลังสูง แต่ทางกลุ่มก็สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ดังคำกล่าวของคณะกรรมการกลุ่มคือ นายจรรยา ขำนุรักษ์ ที่ว่า

“...ระยะหลัง ๆ นั้นทางกลุ่มประสบกับปัญหาในเรื่องวัตถุดิบทุกอย่างปรับราคาขึ้นหมดเลยครับ ทำให้ต้นทุนของเราสูงขึ้น ผมเลยสั่งซื้อโดยตรงจากโรงงานที่กรุงเทพฯ ครับเขามาส่งให้ถึงที่ ก็ลดค่าใช้จ่ายลงได้ส่วนหนึ่ง แต่ว่าเราต้องสั่งเขารั้งละมาก ๆ ครับ ถ้าสั่งนิดเดียวต้องขึ้นไปรับเอง มันก็ไม่คุ้ม...”

เห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มในระยะหลังนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นกับกลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทรเท่านั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอื่น ๆ ด้วย แต่ที่ผ่านมาจากกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ และจากการที่กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ สามารถสร้างรายได้และผลกำไรให้กับกลุ่มมาโดยตลอด เมื่อสิ้นปีมีการแบ่งผลกำไรทางคณะกรรมการก็จะหักส่วนหนึ่งไว้เพื่อเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป เรื่องเงินทุนจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในขั้นเริ่มต้นของกลุ่มเท่านั้น

4. อภิปรายผลการศึกษา

กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอนเด็กบ้านท่าไทร เป็นกลุ่มชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการก่อตั้งกลุ่ม และเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งเกิดจากระบวนการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของสมาชิก ทั้งยังสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมจากการศึกษาอธิบายได้ ดังนี้

การศึกษากระบวนการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

กระบวนการดำรงอยู่เริ่มตั้งแต่ การตั้งกลุ่มเป็นความคิดริเริ่มของผู้นำและสมาชิกในกลุ่มที่มีความต้องการสร้างรายได้ให้กับตัวเอง ครอบครัวให้สามารถพึ่งตนเองได้ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง เริ่มตั้งแต่การค้นหารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มโดยวิธีการไปศึกษาดูงานยังกลุ่มต่าง ๆ หลายแห่ง จึงได้ค้นพบผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สามารถจัดหาได้จากพื้นที่ชุมชนเมืองโดยทั่วไป แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการ เช่นการประชุมดำเนินการ การลงทุน การตัดสินใจ การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล การรวมกลุ่มเกิดมาจากความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกที่เป็นผลมาจากการมีปัญหาาร่วมกันในเรื่องที่ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชนได้ทั้งยังขาดแคลนเงินในการลงทุนเป็นผลมาจากสภาวะเศรษฐกิจ และสังคมที่ทำให้คนในชุมชนแก่งแย่งแข่งขันกันในการดำรงชีพ การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น สภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่มจากการศึกษาพบว่ากลุ่มมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงอยู่เนื่องจากอยู่ติดกับตัวเมืองที่มีความเจริญ ซึ่งส่งผลดีในเรื่องการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ มีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดเวลา และสามารถดำเนินแผนการตลาดออกไปได้อย่างกว้างขวาง การที่กลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนที่แออัดทำให้ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนักการเมืองทุกระดับ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เรื่องนี้พบว่าเป็นส่วนที่ช่วยในการดำรงอยู่ของกลุ่มเป็นอย่างมาก เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีความเป็นเครือญาติ ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมที่เหมือนกัน มีผลในเรื่องความคิดและทัศนคติ สามารถส่งผลดีในการดำเนินกิจกรรมให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ดี สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความขัดแย้งภายในกลุ่ม สอดคล้องกับที่ (พรพิโร เลิศวิธา, 2532: 71) บอกว่าความสัมพันธ์เป็นเครือญาติของกลุ่มออมทรัพย์คีรีวง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมออมทรัพย์มีการดำรงอยู่ในเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มพบว่ากลุ่มมีการบริหารจัดการที่ดี ทั้งยังเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเสนอแนะ ความคิดเห็น และตัดสินใจ มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันตามความถนัดของหน้าที่แต่ละคน มีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึง ด้วยวิธีการแบ่งปันผลกำไรทุกสิ้นปี และกลุ่มมีวิธีการหักผลกำไรที่

เหลือจากการแบ่งปันไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป เพื่อความเจริญเติบโตของกลุ่มได้มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ด้วยวิธีการออกร้านแสดงสินค้า และร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายเพื่อประโยชน์ในการเคลื่อนไหว ลักษณะการทำงานของกลุ่มเป็นการทำงานเชิงรุก โดยเข้าหากกลุ่มลูกค้าเอง ทั้งยังมีอำนาจในการต่อรองได้ เรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มพบว่าสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ระดับหนึ่ง สมาชิกกลุ่มมีทัศนคติ และแนวคิดที่ดี ที่เกิดขึ้นจากการได้พบปะพูดคุยกันระหว่างสมาชิกกันเอง และระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เข้าใจในเรื่องของการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช หงษ์คำมี (2537: 82) ที่ได้ทำการศึกษารอบคอบในการดำรงอยู่ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มทอผ้าสีธรรมชาติหมู่บ้านหนองขาม ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง การศึกษาพบว่า องค์กรประกอบในการดำรงอยู่ของกลุ่มธุรกิจขนาดย่อมได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากความต้องการของสมาชิก สมาชิกและคณะกรรมการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนการทำงาน สภาพแวดล้อมในการดำรงอยู่ของกลุ่มสามารถประสานทรัพยากรจากภายในและภายนอกกลุ่ม มีสวัสดิการภายในกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือปรึกษาทางความคิด การมีงานทำ การมีรายได้ การบริหารจัดการตลาดและทุน และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปังศิลป์ เสนีย์ (2547:79) ที่ได้ทำการศึกษาระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา พบว่า กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เริ่มจากการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มจะต้องเกิดจากความต้องการของสมาชิกภายในชุมชน และการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ ประกอบกัน มีการค้นหาผู้นำกลุ่มเพื่อเป็นผู้นำในการบริหารกลุ่ม ด้านความเคลื่อนไหวของกลุ่มนั้น ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเป็นสำคัญ ส่วนการเจริญเติบโตของกลุ่มต้องมีการสร้างพลังต่อรองเพื่ออำนาจของกลุ่มในการรักษาผลประโยชน์และดำรงกลุ่มไว้

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

ปัจจัยภายในพบว่าบทบาทของผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม มีส่วนในการดำรงอยู่ของกลุ่มเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้นำกลุ่มเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ และมีความรับผิดชอบสูง มีวิสัยทัศน์ที่ดี คุจากที่พยายามมีการส่งเสริมด้านการเรียนรู้ให้กับสมาชิก ในเรื่องที่เป็นประโยชน์กับกลุ่ม มีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชนได้ดี ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาโดยตลอด เรื่องสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นพบว่ากลุ่มมีสมาชิกเพียง 20 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มีขนาดพอเหมาะสำหรับลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งสมาชิกภายในกลุ่ม มีความเป็นเครือญาติ เชื้อชาติ สัญชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ส่งผลต่ออุดมการณ์ ความคิด และทัศนคติ อันเป็นผลดีในการ

พัฒนาที่สามารถนำพากลุ่มให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ เรื่องความคาดหวังในผลประโยชน์พบว่าทั้งผู้นำกลุ่ม และสมาชิกคาดหวังในผลประโยชน์ไว้สูงมากจากการมองเห็นกลุ่มลูกค้า ที่มีอยู่ทั่วไปที่มีอำนาจในการซื้อ จึงส่งผลดีในการดำเนินกิจกรรม ก่อให้เกิดความมุ่งมั่น และความสามัคคีในการร่วมมือกัน อันจะส่งผลให้กลุ่มเติบโตขึ้นได้ในสังคม ส่วนของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มพบว่าภาครัฐเข้ามามีการสนับสนุนทางสังคม เช่นการเข้ามาให้ความรู้เรื่องกิจกรรมกลุ่ม และประโยชน์ในการรวมกลุ่ม ทำให้สมาชิกเห็นคุณค่าห่วงใยใคร่ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ถือเป็น การสนับสนุนอารมณ์ นอกจากนี้ก็มีการสนับสนุนด้านเครื่องมือ เงินทุน สิ่งของ ในส่วนของผู้นำท้องถิ่น นั้นพบว่ามี การสนับสนุนในด้านการเรียนรู้ เครื่องมือ และการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่ม องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทเหมือนกับหน่วยงานของรัฐ โดยเข้ามาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และแนวคิดที่นำไปใช้แก้ไขปัญหา นอกจากนี้ก็มีการสนับสนุนด้านเครื่องมือ เงินทุน และสิ่งของ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัจฉิณี เสนีย์ (2547: 81) ที่ได้ทำการศึกษากระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มประกอบด้วย การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐนั้นได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในเรื่องประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงาน รวมทั้งด้านข้อมูลข่าวสารการสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่นมีในด้านให้คำแนะนำและประชาสัมพันธ์ด้านองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนในการสนับสนุน และประสานงานช่วยเหลือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันสูง

ปัญหาและอุปสรรคมีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มอาชีพตัดเย็บที่นอเด็กบ้านท่าไทรนั้นพบว่าทั้งตัวผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มไม่เป็นปัญหาและอุปสรรค แต่ในเรื่องเงินทุนพบว่าระยะหลังต้องใช้จ่ายเงินในการสั่งซื้อวัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น ต้นทุนการผลิตเริ่มสูงขึ้น เป็นผลมาจากการปรับราคาวัตถุดิบในท้องตลาด และเมื่อกลุ่มเริ่มเข้มแข็ง ช่วยเหลือตัวเองได้ การดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จะลดน้อยลง ซึ่งเรื่องนี้ถึงแม้จะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มในระยะแรกแต่อาจมีผลกับกลุ่มในระยะยาวก็ได้ อีกประการหนึ่งคือทางกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษา และซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องจักร ซึ่งต้องพึ่งหน่วยงานภายนอกในการซ่อมแซมมาโดยตลอดส่วนในเรื่องอื่น ๆ เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎ ความซื่อสัตย์ ความขัดแย้ง และการเรียนรู้ของกลุ่มสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นอุปสรรคในการดำรงอยู่ เพราะกลุ่มมีขนาดเล็ก และมีความสัมพันธ์ที่ดีมาโดยตลอด